

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Силабус навчальної дисципліни

«Геноцид, постпам'ять та формування медіареальності»

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Силабус навчальної дисципліни

«Геноцид, постпам'ять та формування медіареальності»

**ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЖУРНАЛІСТИКИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету журналістики ЗНУ
Костюк В. В. _____

» вересня 2025

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Геноцид, постпам'ять та формування реальності»**
(назва навчальної дисципліни)

підготовки магістрів

(назва освітнього ступеня)

денної та заочної форм здобуття освіти

освітньо-професійна програма «Журналістика»

(назва)

спеціальності 061 «Журналістика»

(шифр, назва спеціальності)

галузі знань 06 «Журналістика»

(шифр і назва)

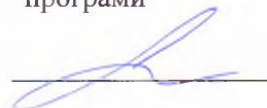
**ВИКЛАДАЧ: Чернявська Людмила Віталіївна, доктор наук із соціальних
комунікацій, професор кафедри журналістики**

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри журналістики

Протокол № 1 від «29» серпня 2025 р.
В. о. завідувача кафедри журналістики

 А. І. Тернова

Погоджено
Гарант освітньо-професійної
програми

 Т. А. Рогова

2025 р.

Зв'язок з викладачем (викладачами):

E-mail: liudmylachern75@gmail.com

Сезн ЗНУ повідомлення: Людмила Чернявська (в особисті)

Інші засоби зв'язку: Telegram

Кафедра журналістики, 207 ауд. 2 корпус ЗНУ.

1. Опис навчальної дисципліни

Метою викладання дисципліни «Геноцид, постпам'ять та формування реальності» є ознайомлення здобувачів вищої освіти із правами людини в медіапрактиці, фокусування уваги на медіакомпетентностях роботи із правозахисною тематикою та висвітлення теми упереджень та стереотипів, формування геноцидів, ролі медіа у поширенні стереотипів та формуванні упереджень щодо різних вразливих груп населення, а також характері кореляції теми, мети, завдань, об'єкту та предмету роботи й методів дослідження, оволодіння інструментарієм та тезаурусом новітніх антидискримінаційних студій, що сприятиме поглибленню й систематизації відповідних наукових теоретичних знань та формуванню вмінь обирати метод/сукупність методів/інструментарій різних методів для досягнення поставленої до Міждисциплінарні зв'язки. Курс «Геноцид, постпам'ять та формування реальності» є вибірковою дисципліною, яка поглиблює теми курсу «Соціальна відповідальність медіа».

Паспорт навчальної дисципліни

Нормативні показники	денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
Статус дисципліни	Вибіркова	Вибіркова
Семестр	3 -й	3 -й
Кількість кредитів ECTS	3	
Кількість годин	90	
Лекційні заняття	12 год.	4 год.
Практичні заняття	12 год.	4 год.
Самостійна робота	66 год.	82 год.
Консультації	<i>Середа 14.30-16.00</i>	
Вид підсумкового семестрового контролю:	Залік	
Посилання на електронний курс у СЕЗН ЗНУ (платформа Moodle)	https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=15485	

2. Методи досягнення запланованих освітньою програмою компетентностей і результатів навчання

Компетентності/ результати навчання	Методи навчання	Форми і методи оцінювання
ЗК02. Здатність планувати час та управляти ним. ЗК03. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). ЗК06. Здатність приймати обґрунтовані рішення. ЗК08. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня. СК02. Здатність критично осмислювати проблеми у сфері журналістики та дотичні до них міждисциплінарні проблеми. СК09. Здатність створювати аналітичні медіапродукти різних жанрів і форм з урахуванням формату медіа та потреб ринку, аудиторії. РН01. Приймати ефективні рішення з проблем журналістики, у тому числі в умовах багатокритеріальності, неповних чи суперечливих інформації та вимог. РН02. Аналізувати та оцінювати потенційний вплив розвитку технологій на сучасний стан та розвиток журналістики. РН09. Проводити порівняльний аналіз законодавчої бази та діяльності окремих медіаінституцій України та країн Європейського Союзу. РН10. Мати практичні навички розв'язання проблем, пов'язаних з організацією нових медіаустанов та інституцій.	Теоретичні – виклад матеріалу із подальшим тестуванням у системі Moodle) Практичні – виконання практичних завдань	1. Тестування у системі Moodle після кожного змістового модуля. У разі повної відповіді на всі питання студент отримує 5 б. 2. Дискусія «Мова ворожнечі та стереотипи у медіа». Для підготовки до дискусії ознайомитись із матеріали преси періоду Голодомору та Голокосту (Друга Світової війни) https://libraria.ua/en/all-titles/ Проаналізувати запропоновані матеріали на предмет того як мова ворожнечі може створювати умови для геноциду Окремі групи: Усі учасники 3. Виконати одне завдання на вибір <i>Дискусія: «Радіо тисячі пагорбів як інструмент геноциду».</i> Ознайомитись із матеріалами про геноцид у Руанді: https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/the-rwanda-genocide Ознайомитись із матеріалом В.Портникова «Радіо тисячі пагорбів»: https://zbruc.eu/node/113449 (max 5 балів) або <i>Есе:</i> «Історія моєї родини: переживання травматичного досвіду» або «Джемс Мейс «Ваші мертві вибрали мене...» або <i>Дискусія:</i> «Забутий геноцид?» Ознайомитись із матеріалом про формування офіційних наративів пам'яті про геноцид ромів в Україні після другої світової війни http://romagenocide.com.ua/data/files/Tyaglyy_Trahediia_P2.pdf матеріалом Ознайомитись із матеріалом «Історичної правди»: https://www.istpravda.com.ua/articles/2020/08/4/157918/

		4. Масові акції у соцмережах. Ознайомитись із матеріалом про соціальні медіа: https://www.ushmm.org/genocide-prevention/blog/social-media-platforms-the-risks-of-mass-atrocities-and-opportunities-for-a Проаналізувати гумор, меми, розважальний контент на чутливу тематику 5. Зробити огляд платформ для рефлексії травматичного досвіду
--	--	--

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Геноцид: формування медійної реальності

Поняття стереотипу, визначення поняття мови ворожнечі. Формування стереотипів та упереджень. Форми співіснування у суспільстві. Геноцид. Стереотипи у медіа: формування стереотипних уявлень про вразливі групи. Запобігання порушень прав людини через використання стереотипів у медіа.

Змістовий модуль 2. Стратегії формування медіареальності

Медіадіяльність в системі стратегій реалізації політики пам'яті. Меморандум як прояв цензури та комунікаційне насильство. Музей Голокосту. Відзнака «Праведники світу». Медійна рефлексія геноциду українців у російсько-українській війні.

Змістовий модуль 3. Формування стратегій медіареальності у соціальних медіа

Поняття медіареальності. Медіареальність як комунікаційне явище. Медіареальність у контексті соціальних медіа. Образи медіареальності в умовах російсько-української війни.

Змістовий модуль 4. Засоби творення медіареальності

Комунікаційні технології формування медіареальності. Медіарефлексії досвіду виживання, постпам'ять. Медійні платформи для рефлексії війни в Україні

4. Структура навчальної дисципліни

Вид заняття /роботи	Назва теми	Кількість годин		Згідно з розкладом (для денної форми)
		о/д.ф.	з.ф.	
1	2	3	4	5
1. Лекція Практичне заняття Самостійна робота	Геноцид	6 2 4	2	1 пара на тиждень

2. Лекція Самостійна робота	Стереотипи у медіа	2 2 8	1	1 пара на тиждень
3. Лекція Практичне заняття Самостійна робота	Стратегії формування медіареальності	6 2 4 10	1	1 пара на тиждень
4. Лекція Практичне заняття Самостійна робота	Відображення геноцидів у медіа	4 2 2 10	1	1 пара на тиждень
5. Лекція Практичне заняття Самостійна робота	Формування уявлень про геноцид у соціальних медіа	6 4 2 10	1	1 пара на тиждень
6. Лекція Практичне заняття Самостійна робота	Образи медіареальності в умовах російсько-української війни	6 2 4 10	1	1 пара на тиждень
7. Лекція Самостійна робота	Медійні платформи для рефлексії війни в Україні	2 2 10	1	1 пара на тиждень

5. Види і зміст контрольних заходів

Вид заняття/ роботи	Вид контрольного заходу	Зміст контрольного заходу «Розміщено в СЕЗН ЗНУ».	Критерії оцінювання та термін виконання*	Усього балів
1	2	3	4	5
Поточний контроль				
Практичне заняття №1 Самостійна робота – ознайомитись із рекомендованою літературою	Теоретичний	Тести у системі Мудл	У разі повної відповіді на 5 питань студент отримує 5 б.	5

Практичне заняття №2-3 Самостійна робота – ознайомитись із рекомендованою літературою, ознайомитись із матеріали преси періоду Голодомору та Голокосту (Друга Світової війни) https://libraria.ua/en/all-titles/	Практичний	Дискусія «Мова ворожнечі та стереотипи у медіа». Для підготовки до дискусії ознайомитись із матеріали преси періоду Голодомору та Голокосту (Друга Світової війни) https://libraria.ua/en/all-titles/ Проаналізувати запропоновані матеріали на предмет того як мова ворожнечі може створювати умови для геноциду Окремі групи: Усі учасники	Повна підготовка матеріалу – 10 б.	10
Практичне заняття №4 Самостійна робота – ознайомитись із рекомендованою літературою	Теоретичний	Тести у системі Мудл	У разі повної відповіді на 5 питань студент отримує 5 б.	5
Практичне заняття №5-6 Самостійна робота – ознайомитись із рекомендованою літературою, обрати матеріали для власної доповіді	Практичний	Виконати одне завдання на вибір Дискусія: «Радіо тисячі пагорбів як інструмент геноциду». Ознайомитись із матеріалами про геноцид у Руанді: https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/the-rwanda-genocide Ознайомитись із матеріалом В.Портникова «Радіо тисячі пагорбів»: https://zbruc.eu/node/113449 (max 5 балів) або Есе: «Історія моєї родини: переживання травматичного досвіду» або «Джемс Мейс «Ваші мертві вибрали мене...» або Дискусія: «Забутий геноцид?» Ознайомитись із матеріалом про формування офіційних наративів пам'яті про геноцид ромів в Україні після другої світової війни http://romagenocide.com.ua/data/files/Tyaglyu_Trahediia_P2.pdf фматеріалом Ознайомитись із матеріалом «Історичної правди»: https://www.istpravda.com.ua/articles/2020/08/4/157918/	Максимально оцінюється у 10 балів.	10
Практичне заняття №7 Самостійна	Теоретичний	Тести у системі Мудл	У разі повної відповіді на 5 питань студент	5

робота – ознайомитись із рекомендованою літературою			отримує 5 б.	
Практичне заняття №8-9 Самостійна робота – ознайомитись із рекомендованою літературою - матеріалом про соціальні медіа: https://www.ushmm.org/genocide-prevention/blog/social-media-platforms-the-risks-of-mass-atrocities-and-opportunities-for-a	Практичний	Масові акції у соцмережах. Ознайомитись із матеріалом про соціальні медіа: https://www.ushmm.org/genocide-prevention/blog/social-media-platforms-the-risks-of-mass-atrocities-and-opportunities-for-a Проаналізувати гумор, меми, розважальний контент на чутливу тематику	Максимально (текстова частина, наявність фото і відеоматеріалів) оцінюється у 10 балів.	10
Практичне заняття №10 Самостійна робота – ознайомитись із рекомендованою літературою	Теоретичний	Тести у системі Moodle	У разі повної відповіді на 5 питань студент отримує 5 б.	5
Практичне заняття №11-12 Самостійна робота – ознайомитись із платформами для рефлексії травматичного досвіду	Практичний	Зробити огляд платформ для рефлексії травматичного досвіду	Максимально оцінюється у 10 балів.	10
Підсумковий контроль				
Залік	Теоретичне завдання	Тести у системі Moodle	Тестування у системі Moodle (10 питань). 1 правильна відповідь – 2 бали. Тести – вибір з множини.	20 балів

	Практичне завдання	Розробити концепцію корпоративного видання. 1. Назва видання як іміджева складова та елементи фірмового стилю (сутність назви, логотип, оформлення та ін.) 2. Цілі і завдання корпоративного видання. 3. Вид корпоративного видання (преса, телебачення, радіо, сайт, блог, канал та ін.) 4. Тип корпоративного видання: новинні видання; підсумково-подієві видання; видання для зовнішньої аудиторії – b2b-видання (business-to-business) або партнерські видання; видання для клієнтів b2c-видання (business-to-client); event-видання. 5. Структура, елементи, рубрики. 6. Наявність ведучих, авторів рубрик, журналістів та інших медіаспеціалістів. 7. Форми і методи формування корпоративної культури. Розроблену концепцію захищають під час підсумкового заняття	Концепція відзначається цілісністю і логічністю – 20-15 балів. Не пояснено компоненти – 14–10 балів. Матеріал має значні недоліки – 9 – 5 б. Матеріал нецілісний, більше помилок, ніж якісного контенту – 4–0 б.	20 балів
Усього за підсумковий контроль				40

Шкала оцінювання ЗНУ: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов’язковим повторним курсом)		

6. Основні навчальні ресурси

Рекомендована література:

- В. Бірчак, О. Довженко, А. Когут, Ю. Макаров, О. Попович, Я. Ясиневич. Архіви КГБ для медіа: Посібник. Київ : Центр досліджень визвольного руху, 2018. 216 с.
- Джонс А. Геноцид: Вступ до глобальної історії. Київ : Дух і Літера, 2021. 312 с.

3. Берген Д. Війна та геноцид: коротка історія Голокосту. Київ: Дух і літера, 2022. 442 с.
4. Епплбаум Е. Історія Гулагу. Київ: Вид-во Києво-Могилянська академія, 2006. 450 с.
5. Епплбаум Е. Червоний голод. Війна Сталіна проти України. Київ: Наш формат, 2018. 325 с.
6. Кісь О. Українки в Гулагу: вижити значить перемогти. Львів, 2017. 170 с.
7. Кульчицький С. Голодомор як геноцид, місцеві виконавці, число жертв, опір селян. Причини і наслідки Голодомору URL: <https://localhistory.org.ua/videos/bez-bromu/golodomor-stanislaw-kulchitskii/>
8. Чернявська Л. В. Геноцид і постпам'ять у медіареальності. *Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації*. 2022. № 4. С.17-24.
9. Чернявська Л. В., Савчук Т. Г. Історичні фонди Музею Голокосту як джерело журналістських матеріалів. Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції «Суспільство і особистість у сучасному комунікаційному дискурсі». Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2022. С. 200–203.
10. Thompson A. The Media And The Rwanda Genocide. London. 2022. 480 p. URL: https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php/1112674/mod_resource/content/1/Book_The%20Media%20and%20the%20Rwanda%20Genocide.pdf

Інформаційні ресурси

1. Меморіальний музей Голокосту США (Вашингтон, округ Колумбія). URL: www.ushmm.org
2. Сайт Історія Голокосту URL: <https://perspectives.ushmm.org/>
3. Інститут національної пам'яті URL: <https://uinp.gov.ua/>
4. Архів усної історії URL: <https://ui.uinp.gov.ua/uk/archive>
5. Історична правда URL: <https://www.istpravda.com.ua/articles/2015/10/15/148576/>
6. Конвенція про запобігання злочину геноциду та покарання за нього URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_155#Text
7. Національний музей Голодомору-геноциду. URL: <https://holodomormuseum.org.ua/>

7. Регуляції і політики курсу

Відвідування занять. Регуляція пропусків.

Відвідування занять обов'язкове, оскільки курс зорієнтовано на максимальну практику отримання практичних навичок роботи у різних комунікаційних умовах. Очікується, що студенти в аудиторії активно відповідають на питання, підтримують конструктивну дискусію, виконують практичні завдання, відвідують заходи, проводять на них зйомку та готують матеріали для розміщення локальною мережею університету. Будь ласка, висловлюйте свою думку, адже кожна теза має право на існування та заслуговує на те, щоб бути озвученою. Аналізується робота, а не людина!

Завдання мають бути виконані перед заняттями. Пропуски можливі лише з поважної причини. Відпрацювання пропущених занять має бути регулярним за домовленістю з викладачем у години консультацій. Накопичення відпрацювань неприпустиме! За умови систематичних пропусків може бути застосована процедура повторного вивчення дисципліни (див. посилання на Положення у додатку до силабусу).

Політика академічної доброчесності

Кожний студент зобов'язаний дотримуватися принципів академічної доброчесності. Письмові

та творчі завдання з використанням часткових або повнотекстових запозичень з інших робіт без зазначення авторства – це *плагіат*. Використання будь-якої інформації (текст, музика, фото, ілюстрації тощо) мають бути правильно застосовані з посиланням на автора! Якщо ви не впевнені, що таке плагіат, фабрикація, фальсифікація, порадьтеся з викладачем. До студентів, у роботах яких буде виявлено списування, плагіат чи інші прояви недоброчесної поведінки як творчого, так і академічного напрямку, можуть бути застосовані різні дисциплінарні заходи (див. посилання на Кодекс академічної доброчесності ЗНУ в додатку до силабусу).

Використання комп'ютерів/телефонів на занятті

Будь ласка, переведіть у беззвучний режим свої мобільні телефони та не користуйтеся ними під час занять. Якщо розмова термінова, то відійдіть із аудиторії та згодом поверніться. Мобільні телефони відволікають викладача та колектив. Під час занять заборонено надсилання текстових повідомлень, прослуховування музики, перевірка електронної пошти та месенджерів, соціальних мереж. Електронні пристрої можна використовувати лише за умови виробничої необхідності в них (за погодженням з викладачем). Заміна паперової версії виконання завдань на електронну лише за погодженням з викладачем.

Комунікація

Очікується, що студентство регулярно перевірятиме менеджери та сторінку дисципліни в Moodle та реагуватимуть своєчасно. Всі робочі оголошення можуть надсилатися через старосту, на електронну пошту, у телефонному режимі та розміщуватимуться в Moodle у розділі «Форум новин». Будьте контактними. Ел. пошта має бути підписана справжнім ім'ям і прізвищем. Адреси типу babochka123@ukr.net не вважаються робочими!

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

ГРАФІК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ НА 2025-2026 н.р. доступний за адресою: https://sites.znu.edu.ua/navchalnyj_viddil/1635.ukr.html.

НАВЧАННЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ. Перевірка набутих студентами знань, навичок та вмінь є невід'ємною складовою системи забезпечення якості освіти і проводиться відповідно до Положення про організацію та методику проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання студентів ЗНУ <https://lnk.ua/gk4x2wkVy>.

ПОВТОРНЕ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН. Наявність академічної заборгованості до 6 навчальних дисциплін (у тому числі проходження практики чи виконання курсової роботи) за результатами однієї екзаменаційної сесії є підставою для надання студенту права на повторне вивчення зазначених навчальних дисциплін. Процедура повторного вивчення визначається Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання у ЗНУ: <https://lnk.ua/9MVwgEpVz>.

ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, регламентуються Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ЗНУ: <https://lnk.ua/EYNg6GpVZ>.

Конфліктні ситуації, що виникають у сфері стипендіального забезпечення здобувачів вищої освіти, вирішуються стипендіальними комісіями факультетів, коледжів та університету в межах їх повноважень, відповідно до: Положення про порядок призначення і виплати академічних стипендій у ЗНУ: <https://lnk.ua/QRVdWGwe3>; Положення про призначення та

виплату соціальних стипендій у ЗНУ: <https://lnk.ua/3R4avGqeJ>.

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА. Телефон довіри практичного психолога **Марті Ірини Вадимівни** (061) 228-15-84, (099) 253-78-73 (щоденно з 9 до 21).

УПОВНОВАЖЕНА ОСОБА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ
Запорізького національного університету: **Банах Віктор Аркадійович**

Електронна адреса: v_banakh@znu.edu.ua

Гаряча лінія: тел. (061) 227-12-76, факс 227-12-88

РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ. Центральні входи усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Спеціалізована допомога: (061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у ЗНУ: <https://lnk.ua/5pVJr17VP>.

РЕСУРСИ ДЛЯ НАВЧАННЯ

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА: <https://library.znu.edu.ua/>. Графік роботи абонементів: понеділок-п'ятниця з 08.00 до 16.00; вихідні дні: субота і неділя.

СИСТЕМА ЕЛЕКТРОННОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ ЗАПОРІЗЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ (СЕЗН ЗНУ): <https://moodle.znu.edu.ua/>.

Посилання для відновлення паролю: <https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015>.

ЦЕНТР ІНТЕНСИВНОГО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ: <https://sites.znu.edu.ua/child-advance/>